

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Mikael Seppänen

Osakeyhtiön ja toiminimen lopettaminen

Luopumistavat ja veroseuraukset case-yrityksessä

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Tradenomi

Liiketalouden koulutusohjelma

Opinnäytetyö

Huhtikuu 2020

Tekijä(t) Otsikko	Mikael Seppänen Osakeyhtiön ja toiminimen lopettaminen. Luopumistavat ja veroseuraukset case-yrityksessä
Sivumäärä Aika	33 sivua Huhtikuu 2020
Tutkinto	Tradenomi
Tutkinto-ohjelma	Liiketalouden tutkinto-ohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Laskentatoimi ja rahoitus
Ohjaaja(t)	Lehtori Raija Olkkola
<p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, mitä vaihtoehtoisia tapoja toimeksiantajayrittäjällä on luopua yrityksestä ja millä tavalla yrittäjä saa siirrettyä yrityksen varallisuuden helpoimmin ja kevyimmin verotettuna itselleen. Opinnäytetyössä on keskitytty toiminimen ja pienen yhden osakkaan osakeyhtiön lopettamiseen yrittäjän näkökulmasta. Lisäksi opinnäytetyössä laskettiin osakeyhtiölle mahdollista myyntihintaa.</p> <p>Tutkimusmenetelmäksi valikoitui laadullinen case-tutkimus. Opinnäytetyön teoria koottiin aiheeseen liittyvästä kirjallisuudesta, laeista ja verottajan ohjeista. Aineiston pohjalta tehtiin case-yritykselle laskelmia koituvista veroseuraamuksista</p> <p>Teorian ja laskelmien perusteella voidaan todeta, että yrittäjälle helpoin ja edullisin tapa luopua osakeyhtiöstä on myydä yritys ulkopuoliselle ostajalle osakekauppana. Liiketoiminta-kauppa ei ole relevantti vaihtoehto toiminimen eikä osakeyhtiön kohdalla. Toiminimen kohdalla ainoaksi vaihtoehdoksi jää toiminimen lopettaminen. Mikäli osakeyhtiölle ei löydy ostajaa, ainoaksi mahdollisuudeksi jää osakeyhtiön purkaminen.</p> <p>Opinnäytetyön tulokset helpottavat case-yrittäjää luopumismuodon valinnassa sekä luopumisesta aiheutuvien verovaikutusten suunnittelussa. Opinnäytetyön tuloksia hyödyntämällä yrittäjä voi myös miettiä yritykselleen mahdollista myyntihintaa.</p>	
Avainsanat	yrityksen lopettaminen, osakeyhtiö, toiminimi, verotus

Author(s) Title	Mikael Seppänen Closing down a limited company or a sole trader business. Alternatives to exit entrepreneurship and the tax implications in the case company
Number of Pages Date	33 pages April 2020
Degree	Bachelor of Business Administration
Degree Programme	Economics and Business Administration
Specialisation option	Accounting and Finance
Instructor(s)	Raija Olkkola, Senior Lecturer
<p>The purpose of the thesis was to find out what options an entrepreneur has to exit entrepreneurship. The thesis also gives alternatives to minimize tax implications when transferring a company's assets to the entrepreneur after the closure. The thesis focuses on the perspective of an entrepreneur who is closing down a sole trader business or a limited company owned by one shareholder. In addition, a possible selling price of the company is calculated.</p> <p>A qualitative case-study was chosen as a research method for the thesis. The theory in the thesis was assembled from related literature, laws and tax data. The tax implications for the company were calculated based on this material.</p> <p>Based on the theory and calculations, it is possible to note that the easiest and the most cost-effective way to give up the company is to sell it to an external buyer by a share deal. An asset deal is not a relevant option in case of a sole trader business or a limited company. In case of a sole trader business, the only option is to close it down. If there is no buyer for the limited company the only option is to dissolve the company.</p> <p>The findings of the thesis help the entrepreneur in choosing the best way to exit entrepreneurship and to plan the upcoming tax implications. The thesis will also help the entrepreneur to consider the possible selling price of the company.</p>	
Keywords	closing down a company, limited company, sole trader business, taxation

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Tutkimusaiheen taustaa	1
1.2	Tutkimusongelma ja tavoitteet	2
1.3	Tutkimusmenetelmät ja toimeksiantaja	2
1.4	Aikaisemmat tutkimukset	3
2	Yrityksestä luopuminen	3
2.1	Yrityksen purkaminen	4
2.1.1	Toiminimi	4
2.1.2	Osakeyhtiö	6
2.2	Konkurssi	9
2.3	Yrityskauppa	11
2.3.1	Osakekauppa	11
2.3.2	Liiketoimintakauppa	13
3	Yrityksen arvon määrittäminen ja myyntiprosessi	13
3.1	Yrityksen arvon määrittäminen	14
3.2	Yrityksen myyntiprosessi	16
3.2.1	Suora neuvottelu	17
3.2.2	Rajoitettu huutokauppa	18
3.2.3	Avoin huutokauppa	18
4	Verotus	19
4.1	Osakekauppa	19
4.2	Liiketoimintakauppa	20
4.3	Toiminimen lopettaminen	21
4.4	Osakeyhtiön purkaminen	21
5	Case	23
5.1	Osakeyhtiön hinta	23
5.2	Osakekauppa	25
5.3	Liiketoimintakauppa	26
5.4	Osakeyhtiön purkaminen	27
5.5	Toiminimi	28
6	Päätäntö	28

6.1	Johtopäätökset	29
6.2	Työn arviointi	30
	Lähteet	31
	Liitteet	
	Liite 1. Liitteen nimi	
	Liite 2. Liitteen nimi	

1 Johdanto

Yrittäjyydestä ja yrittäjäksi ryhtymisestä on puhuttu viime vuosina paljon. Tämä näkyy myös uusien yritysten määrässä. Vuonna 2018 uusia yrityksiä merkittiin kaupparekisteriin 35 946 kappaletta, mikä on suurin määrä viiteen vuoteen (Eskola 2019). Samalla kun uusia yrityksiä perustetaan ja toimintaa vasta aloitetaan, on vuosittain myös suuri määrä yrityksiä, jotka lopettavat toimintansa. Vastoin yleistä käsitystä, yrityksen lopettamiseen harvoin liittyy talousvaikeuksia ja suurta dramatiikkaa. Suurimmassa osassa tapauksista yritys lopetetaan tarkoituksellisesti ja kannattavana (Heinonen & Aaltonen & Hietala 2008).

Yrityksestä luopumisen taustalla ovat useimmiten inhimilliset syyt. Yrittäjä voi luopua yrityksestään jäädessään eläkkeelle, mikäli jatkajaa ei omasta perheestä löydy. Yrittäjä voi myös siirtyä yrittäjyydestä palkkatöihin. Joillekin yritys taas on ollut jo alusta alkaen väliaikaiseksi tarkoitettu ratkaisu. Syytä yrityksen lopettamiselle on melkein yhtä monta kuin on yrittäjiäkin.

1.1 Tutkimusaiheen taustaa

Suomen väestö ikääntyy ja tämä näkyy myös yrittäjien ikärakenteessa. Tilastokeskuksen vuonna 2017 tekemässä tutkimuksessa selviää, että 35 prosenttia yrittäjistä on 55–74-vuotiaita. Nuoria alle 25-vuotiaita yrittäjiä Suomessa on hyvin vähän. Alle 35-vuotiaita yrittäjiäkin on vain 15 prosenttia. Yli puolet kaikista yrittäjistä oli yksinyrittäjiä. On siis odotettavissa, että tulevina vuosina eläköityminen on suurta yrittäjien keskuudessa ja yrityksestä luopuminen tulee monelle ajankohtaiseksi. (Sutela & Pärnänen 2018, 19.)

Valtakunnallisen omistajanvaihdosbarometrin mukaan alle 55-vuotiaista yrittäjistä 36 prosenttia oli joko kiinnostunut tai erittäin kiinnostunut myymään yrityksensä tai sen liiketoiminnan. 28 prosenttia yrityksensä myynnistä kiinnostuneista vastasi myös myynnin olevan ajankohtaista. 45 prosenttia vastaajista arvioi luopuvansa yritystoiminnasta 2018–2020 ja 38 prosenttia vastaajista arvioi luopumisen ajoittuvan 2021–2024. Kiinnostuneisuus yrityksen myynnistä oli suurempaa vanhempien yrittäjien keskuudessa. (Varamäki & Joensuu-Salo & Viljamaa & Tall & Katajavirta 2018, 26.)

Tutkimuksessa selvitettiin myös vastaajien kiinnostusta ostaa yritys. 27 prosenttia vastaajista oli joko kiinnostunut tai erittäin kiinnostunut ostamaan yrityksen. Tutkimuksen

mukaan myyjän kannattaa siis tarjota yritystään ostettavaksi toiselle yrittäjälle. Yrityksen ostamisesta olivat kiinnostuneet eniten nuoremmat vastaajat, kun taas yrityksen myymisestä olivat kiinnostuneet eniten, vanhemmat vastaajat. (Varamäki ym. 2018, 63.)

1.2 Tutkimusongelma ja tavoitteet

Opinnäytetyön pää tutkimusongelma on selvittää, mitä vaihtoehtoisia tapoja yrittäjällä on luopua yrityksestä, ja millä tavalla yrittäjä saa siirrettyä yrityksen varallisuuden helpoimmin ja kevyimmin verotettuna itselleen. Opinnäytetyön tavoitteena on esitellä mahdolliset tavat luopua yrityksestä. Keskityn opinnäytetyössäni pienen yhden omistajan osakeyhtiön ja toiminimen lopettamiseen sekä niiden lopettamisen eroihin. Luopumista tarkastellaan yrittäjän näkökulmasta. Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsitellään mahdolliset luopumistavat, niihin liittyviä veroseuraamuksia sekä yrityksen hinnanmäärittämistä.

Teen opinnäytetyön toimeksiantona yrittäjälle. Yrittäjällä on hallinnassaan osakeyhtiö ja toiminimi, joiden lopettamista hän on suunnitellut. Opinnäytetyön tarkoituksena on tarjota yrittäjälle tietoa yleisellä tasolla yrityksen lopettamistavoista, veroseuraamuksista ja hinnan määrittämisestä. Sen lisäksi tutkimus sisältää case-osuuden, jossa lasketaan luopumistapojen eroja toimeksiantajayrityksen luvuilla. Tarkoituksena on, että yrittäjä saa oman yrityksensä luvuilla laskettua tietoa, tehdessään luopumistavan valintaa ja arvioi-
dessaan yrityksen mahdollista myyntihintaa.

1.3 Tutkimusmenetelmät ja toimeksiantaja

Tutkimusmenetelmäksi valikoitui tapaustutkimus, sillä työssä keskitytään yhden yksilöidyn tapauksen tutkimukseen, eikä tietoa ole tarkoitus yleistää koskemaan suurempaa joukkoa. Sen sijaan valikoidusta tapauksesta pyritään tutkimuksessa saamaan mahdollisimman monipuolinen ja syvälinen kuva. Tapaustutkimuksessa voidaan yhdistellä kvalitatiivisia eli laadullisia ja kvantitatiivisia eli määrällisiä tutkimusmenetelmiä. Tutkimusaineistoa kerätään aiheeseen liittyvästä kirjallisuudesta, laeista ja verottajan ohjeista. Tämän aineiston pohjalta tehdään laskelmia, joilla tuotetaan numeerista tietoa kohdeyritykselle. (Kananen 2015, 75.)

Toimeksiantajayrittäjällä on hallussaan osakeyhtiö ja toiminimi, joiden yhteenlaskettu liikevaihto on noin 100 000 euroa. Kummankin osuus liikevaihdosta on noin puolet. Osakeyhtiö tuottaa arvonlisäverollisia kauneudenhoitopalveluita ja ostaa arvonlisäverottomia

hierontapalveluita toiminimeltä. Yrityksillä ei ole palkattua henkilökuntaa. Yrityksen kotipaikka on Mikkeli.

Toiminimen lopettamisen yrittäjä on suunnitellut toteuttavansa lopettamalla toiminimen, sillä toiminimen hallussa ei juurikaan ole myytävää omaisuutta. Osakeyhtiön luopumistapaa yrittäjä ei ole päättänyt, joten vaihtoehtoina ovat yhtiön purkaminen, liiketoiminnan myyminen tai yrityksen osakkeiden myyminen.

1.4 Aikaisemmat tutkimukset

Aihetta sivuuttavia opinnäytetöitä on tehty useita, mutta hieman eri näkökulmista. Monika Punnan 2016 opinnäytetyö ”Yritystoiminnan lopettaminen -tavat, vero- ja vastuuseuraukset” käsittelee yhden miehen osakeyhtiöiden ja henkilöyhtiöiden lopettamista eri tavoin sekä havainnollistaa lopettamisen vaikutuksia tase-esimerkein.

Pekka Rotola-Pukkilan 2017 opinnäytetyö käsittelee osakeyhtiön lopettamista ja omistajan verotusta, joten opinnäytetyön aihe sivuaa siltä osin omaani. Rotola-Pukkilan opinnäytetyö käsittelee kuitenkin osakeyhtiön lopettamista ja omistajan verotusta yleisellä tasolla, eikä se sisällä case-osiota.

2 Yrityksestä luopuminen

Yrittäjyys nähdään yleensä pitkänä loppuelämän kestäväenä uravalintana. Osa yrityksistä säilyykin sukupolvelta toiselle, kun seuraava sukupolvi jatkaa edellisen yrittäjän elämäntyötä. Kuitenkin yrityksiä myös lopetetaan. Kuten aikaisemmin on todettu, syitä lopettamiselle löytyy useita, joista monet ovat yrittäjän itsensä valitsemia ja lopettaminen tapahtuu yrittäjän omasta tahdosta. Kaikille yrityksille ei kuitenkaan löydy jatkajaa ja yrittäjä joutuu lopettamaan yritystoiminnan jäädessään eläkkeelle tai elämäntilanteen muuten muuttuessa. Joskus on myös järkevämpää lopettaa pieneksi hiipunut yritys ja siirtyä esimerkiksi palkkatyöhön. Vanhan yrityksen lopettaminen voi avata ovia myös uudelle yritykselle ja liikeidealle. Joskus, mutta vain harvoin, yrityksen lopettaminen on seurausta epäonnistuneesta liiketoiminnasta. Tällaisessa tapauksessa yrityksen lopettaminen ei ole yrittäjän oma valinta, vaan lopettaminen tapahtuu pakon sanelemana. (Heinonen ym. 2008.)

Yrityksen lopettamistapa riippuu muun muassa yrityksen yhtiömuodosta ja toiminnasta. Kun puhutaan liiketoiminnan vapaaehtoisesta lopettamisesta, on valittavana yhtiömuodosta riippuen joko yrityksen myynti, liiketoiminnan myynti tai yhtiön purkaminen (Lakari 2009,14). Mikäli yritys ajautuu tilanteeseen, jossa se ei kykene selviytymään velvoitteistaan, loppuu yrityksen toiminta konkurssimenettelyn kautta (Lakari 2009, 13).

Yrityksestä luopumiseen kannattaa varata aikaa luopumistavasta riippumatta. Suunnittelu kannattaa aloittaa jo siinä vaiheessa, kun yrittäjä jaksaa olla vielä mukana yrityksen toiminnassa. Tällöin luopuminen tapahtuu hallitusti ja siitä saadaan suurin hyöty irti. (Lakari 2009, 9.) Mikäli yritys myydään ulkopuoliselle, voi omistajanvaihdokseen liittyä tarvetta opastaa uutta yrittäjää hänen alkutaipaleellaan. Tällöin on sovittava mahdollisista korvauksista luopuvalle yrittäjälle sekä tähän liittyvistä verokysymyksistä. (Lakari 2009, 14.)

2.1 Yrityksen purkaminen

Mikäli yritykselle ei löydy ostajaa, ainoa keino päästä yrityksestä eroon on yrityksen purkaminen. Kun yritys puretaan, jää yrityksen mahdollinen brändiarvo hyödyntämättä, koska pelkkää brändiarvoa ei voi hinnoitella ja myydä erikseen. Purkaminen voi olla kuitenkin järkevää, mikäli toiminta halutaan kokonaan lopettaa. Purkaminen on keino siirtää yrityksen varallisuus yrittäjän henkilökohtaiseen omistukseen. (Lakari 2009, 12.)

Yrityksen purkaminen tapahtuu eri yhtiömuodoissa eri tavalla. Osakeyhtiön purkaminen on pitkä prosessi, joka kestää aina vähintään 5 kuukautta. Purkaminen on myös toteutettava tarkasti osakeyhtiölaissa määrätyllä tavalla. (Reinikainen 2019.) Yksityisen elinkeinonharjoittajan kohdalla on oikeampaa puhua purkamisen sijaan toiminimen lopettamisesta. Toiminimen lopettaminen on osakeyhtiön purkamiseen verrattuna yksinkertainen toimenpide, joka yksinkertaisimmillaan voidaan tehdä yhdellä lomakkeella. Osakeyhtiön purkamisesta koituu kustannuksia, kun taas toiminimen lopettaminen on pääasiassa ilmaista. Ainoastaan velkavakuuksien järjestelyistä saattaa koitua kustannuksia (Patentti- ja rekisterihallitus a).

2.1.1 Toiminimi

Yksityinen elinkeinonharjoittaja voi luopua yritystoiminnastaan kahdella tapaa, myymällä liiketoiminnan tai lopettamalla yrityksen. Toiminimen lopettaminen tapahtuu Y6-lomak-

keella. Lomakkeen voi täyttää joko sähköisenä tai paperisena. Yhdellä lomakkeella tiedot lähtevät sekä kaupparekisteriä pitävälle patentti- ja rekisterihallitukselle että verohallinnolle, joka ylläpitää ennakkoperintä-, työnantaja ja arvolisäverovelvollisten rekisteriä. Verohallinto huolehtii toiminimen poistamisen näistä rekistereistä. Toiminimen purkaminen on maksuton toimenpide riippumatta siitä, tekeekö ilmoituksen paperisena vai sähköisesti. (Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä.)

Ennen Y6-ilmoituksen tekemistä tulee huolehtia siitä, että toiminnalliset ja taloudelliset veloitteet on hoidettu kuntoon. Tämä tarkoittaa siis sitä, että sovitut työt on hoidettu, velat on maksettu ja liiketoiminnan käytännön toimet on lopetettu. Ennen ilmoituksen tekemistä on hankkiuduttava eroon myös kaikesta elinkeinotoiminnan omaisuudesta. Tämä voidaan tehdä joko myymällä omaisuus tai siirtämällä omaisuus yksityiseksi omaisuudeksi niin kutsutulla yksityisotolla. Nämä otetaan huomioon viimeisen verovuoden tulosta laskettaessa. (Verohallinto 2019a.)

Mikäli omaisuutta myydään ulkopuolisille ostajille, katsotaan luovutushinta liikkeen-, tai ammatinharjoittajan elinkeinotoiminnan veronalaiseksi tuotoksi. Hyödykkeiden verotuksessa poistamattomat hankintamenot ovat verotuksessa vähennyskelpoisia kuluja. Jos varallisuutta siirretään yksityisottona yrittäjän yksityiseen käyttöön, katsotaan varallisuuden arvoksi alkuperäinen hankintameno tai sitä alempi todennäköinen luovutushinta. Yksityisoton arvo katsotaan veronalaiseksi tuotoksi ja siirtyneiden varallisuuserien poistamattomat hankintamenot katsotaan verotuksessa vähennyskelpoisiksi kuluiksi. Yksityisotto ei siis realisoi hyödykkeen arvonnousua, mutta aiemmin kirjatut ylisuuret poistot tuloutuvat viimeisen verovuoden tuotoksi. (Verohallinto 2019a.)

Mikäli yrittäjällä on yrityskiinnityksiä eli toiminimen omistamaa toimintaan liittyvää irtainta omaisuutta, joka on pantattu lainan vakuudeksi, tulee ne järjestää uudelleen kuolettamalla tai siirtämällä luovutuksen saajalle ennen Y6-lomakkeen tekemistä. Yrityskiinnitysten kuolettaminen on maksutonta, mutta niiden siirto maksaa 240€. (Patentti- ja rekisterihallitus a.)

Toimintaa lopetettaessa on huolehdittava veroilmoitusten jättämisestä. Toiminnan päätymisvuoden veroilmoitus on hoidettava viimeistään seuraavan vuoden huhtikuussa riippumatta toiminnan loppumispäivästä. Viimeisen vuoden ennakoverot kannattaa tarkastaa, jotta välttyy mahdollisilta lisäveroilta. Myös oma-aloitteisia veroja koskevat ilmoituk-

set tulee antaa yrityksen loppumiseen saakka jokaiselta verokaudelta. Tällaisia ovat esimerkiksi arvonnäkövero ja työnantajasuoritukset. Myöskin yrittäjäneläkevakuutus (YEL) tulee päättää toiminnan loppumisen yhteydessä. (Verohallinto 2019b.)

Yrittäjän tulee myös muistaa, että vaikka toiminta loppuukin, on yrityksen kirjanpito silti säilytettävä kirjanpitolain mukaisesti eli kirjanpitoaineisto 10 vuotta ja tositteet 6 vuotta. Toiminnan loppuessa kirjanpitovelvollisen on myös ilmoitettava kaupparekisteriin, kenelle kirjanpitoaineiston säilyttäminen on uskottu. (Kirjanpitolaki 2 luku 10 §.)

2.1.2 Osakeyhtiö

Kun osakeyhtiön toiminta halutaan lopettaa ja yhtiöllä on enemmän varoja kuin velkoja, tapahtuu yhtiön purkaminen selvitystilamenettelyn kautta. Osakeyhtiö on omistajistaan irrallinen oikeussubjekti ja sen olemassaolo ei lakkaa ennen kuin yhtiö on purettu selvitystilamenettelyn kautta. Jotta yhtiö voidaan purkaa, on se ensin asetettava selvitystilaan, josta päättää yhtiökokous määräenemmistöllä. (Osakeyhtiölaki 2006 20 luku 3 § 1 momentti.)

Yhtiökokous valitsee myös yhden tai useamman selvitysmiehen hoitamaan yhtiön purkamiseen liittyviä tehtäviä. Selvitysmiehet valitaan yhtiön johdon eli toimitusjohtajan, hallituksen ja mahdollisen hallintoneuvoston sijaan, ja johto menettää selvitystilaan asettamisen yhteydessä valtuutensa toimia yhtiön nimissä. Valitut selvitysmiehet ilmoitetaan kaupparekisteriin. (Osakeyhtiölaki 2006 20 luku 9 § 1 momentti ja 10 §.)

Selvitysmies ilmoittaa selvitystilankäynnin alkamisesta kaupparekisteriin Y4 lomakkeella, tämä maksaa 85 euroa. Tämän jälkeen selvitysmies hakee julkisen haasteen velkojille rekisteriviranomaiselta ja tämä maksaa 210 euroa. Rekisteriviranomainen määrää haasteessa päivän, johon mennessä tuntemattomien velkojien on viimeistään ilmoitettava erääntyneet tai erääntymättömät tuntemattomat saatavansa tai muuten saamisoikeus lakkaa. Nämä toimenpiteet tehdään yhtiön todellisten velkojen ja vastuiden määrän selvittämiseksi. (Sotka 2010.)

Selvitysmiesten tehtäviin kuuluu laatia tilinpäätös siltä osin, kun selvitystilaa edeltävältä ajalta tilinpäätöstä ei ole esitetty ja tilinpäätös käsitellään yhtiökokouksessa normaalijärjestyksessä. Yhtiökokouksen toimivalta tältä osin jatkuu normaalisti. Jos yhtiö on tilintarkastusvelvollinen, on tilinpäätös myös tilintarkastettava normaalisti. (Osakeyhtiölaki 2006 20 luku 11 §.)

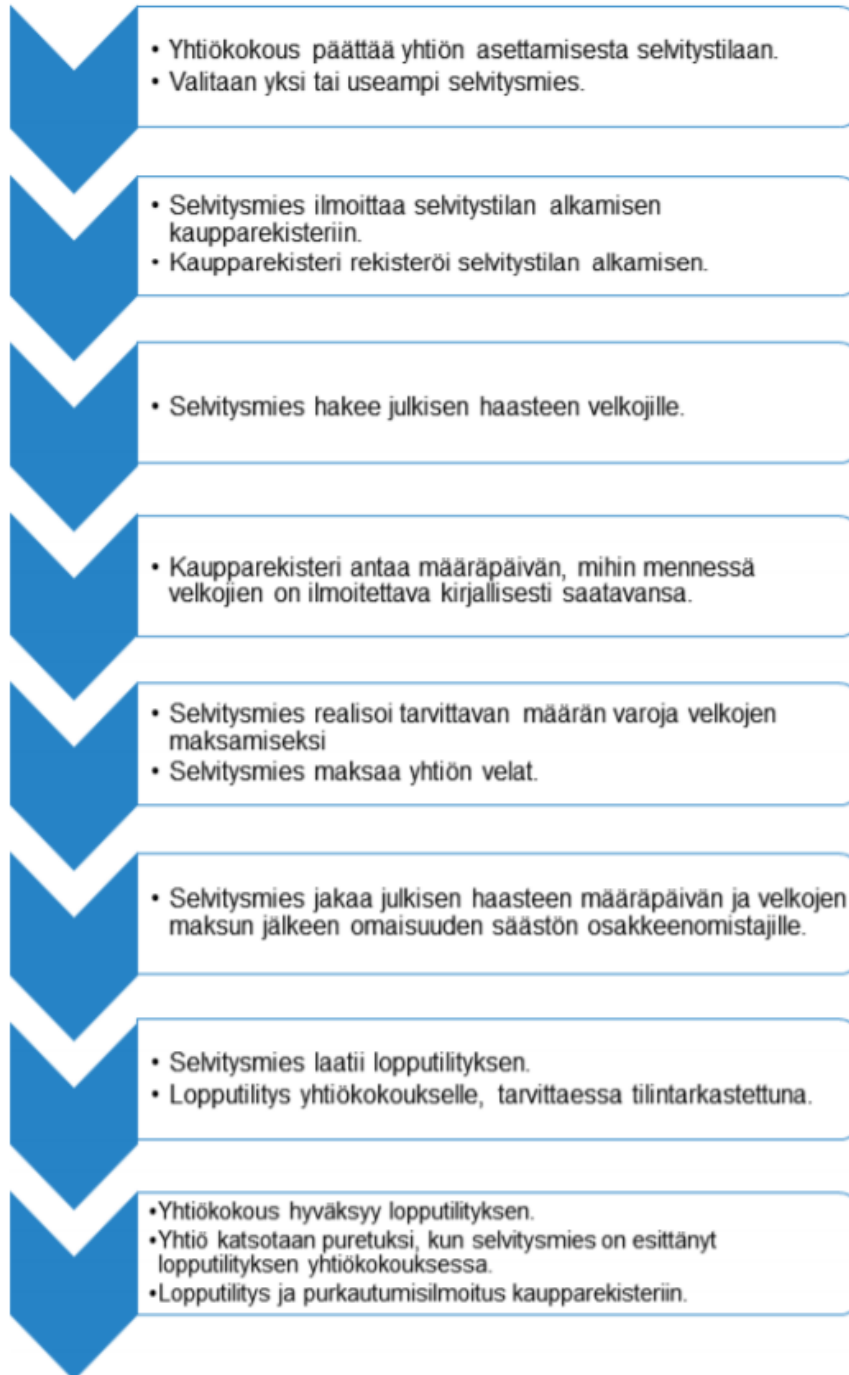
Pääsääntöisesti selvitystilassa olevan yhtiön normaali toiminta on ajettava alas, sillä menettelyllä tähdätään yhtiön varallisuusaseman selvittämiseen, omaisuuden muuttamiseen rahaksi sekä velkojen maksuun ja ylijäämän suorittamiseen osakkeenomistajille (Osakeyhtiölaki 2006 20 luku 7 §). Yhtiö voi kuitenkin jatkaa liiketoimintaansa siinä määrin kuin se on tarkoituksenmukaista selvitystilan hoitamiseksi (Osakeyhtiölaki 2006 20 luku 9 § 2 momentti). Tällä voidaan esimerkiksi ehkäistä tulojen yhtäkkinen tyrehtyminen, jos yhtiöllä on vielä juoksevia kuluja, myös keskeneräiset tilaukset voidaan saattaa loppuun.

Julkisen haasteen määräpäivän jälkeen selvitysmies realisoi yrityksen varoja velkojen maksamiseksi, jotta kaikki tiedossa olevat velat voidaan maksaa. Jos velka on riitautettu, erääntymätön tai muuten epäselvä pannaan varat erilleen. Jos osakkeenomistaja ei viiden vuoden kuluessa lopputilityksestä vaadi jako-osuuttaan, menettää hän oikeutensa siihen. (Osakeyhtiölaki 2006 20 luku 15 §.)

Julkisen haasteen määräpäivän jälkeen, kun velat on maksettu tai laitettu erilleen voi selvitysmies jakaa yhtiöön jäänyttä omaisuutta eli jäännöstä. Jollei yhtiöjärjestyksessä toisin määrätä on osakkailla oikeus saada omistuksensa mukainen osuus jäännöksestä. Yleensä jako-osa maksetaan rahana. Kuitenkin kaikkien osakkeenomistajien suostumuksella jako-osa voidaan maksaa myös muuna omaisuutena. (Sotka 2010.)

Kun jako-osa on jaettu, selvitysmies laatii lopputilityksen ja toimittaa sen yhtiökokoukselle. Lopputilityksessä on kertomus selvitysmiehen hallinnosta, selvitysmenettelystä sekä omaisuuden jaosta. Lopputilityksen liitteeksi on laitettava tilinpäätökset, toimintakertomukset sekä tilintarkastuskertomukset selvitystilan ajalta. Tämän jälkeen yhtiökokous hyväksyy ja tarkastaa lopputilityksen ja tilinpäätöksen. (Osakeyhtiölaki 2006 20 luku 16 §.)

Yhtiö katsotaan puretuksi, kun selvitysmies on esittänyt lopputilityksen yhtiökokouksessa ja yhtiökokous on tämän hyväksynyt (Osakeyhtiölaki 2006 20 luku 17 § 1 momentti). Lopputilitys tulee kuitenkin vielä ilmoittaa rekisteröitäväksi kahden kuukauden kuluessa yhtiökokouksesta. Tämän lisäksi selvitysmies tekee vielä purkamisilmoituksen kaupparekisteriin. Mikäli osakkeenomistaja ei ole tyytyväinen jako-osaansa on hänen nostettava kante yhtiötä vastaan kolmen kuukauden kuluessa lopputilityksen esittämisestä. (Sotka 2010.) Osakeyhtiön vapaaehtoisen purkamisen prosessia on kuvattu kuviossa 1.

Kuvio 1. Vapaaehtoinen selvitystilamenettely (Kyläkallio 2016).

On huomioitava, että myös puretun osakeyhtiön kirjanpito on säilytettävä kirjanpitoaineiston osalta 10 vuotta ja tositteiden osalta 6 vuotta, kuten aiemmin toiminimen purkamisen osalta mainittiin. Kirjanpito tulee olla tarkasteltavissa Suomesta käsin ilman aiheutonta viivettä ja toiminnan loppumisen yhteydessä on rekisteriviranomaiselle ilmoitettava, kelle yrityksen kirjanpidon säilytys on uskottu. (Kirjanpitolaki 2 luku 10 § 2 ja 3 momentti.)

2.2 Konkurssi

Tilannetta, jossa yritys ei kykene huolehtimaan päivittäisen toiminnan velvoitteistaan kuten laskujen maksuista, kutsutaan likviditeettikriisiksi. Pitkään jatkuessa tällainen tilanne, jossa yhtiön voittovarot tai muu oma pääoma eivät riitä kulujen kattamiseen, johtaa yhtiön velkaantumiseen ja lopulta maksukyvyttömyyteen. Jos yritys ei kykene suoriutumaan velvoitteistaan, eikä tuloja ole tiedossa, voivat joko velkojat tai velallinen itse hakea yrityksen konkurssiin (Konkurssilaki 2004 1 luku 1§). Konkurssiin asettamisen edellytyksenä onkin aina velallisen maksukyvyttömyys (Konkurssilaki 2004 2 luku 1§).

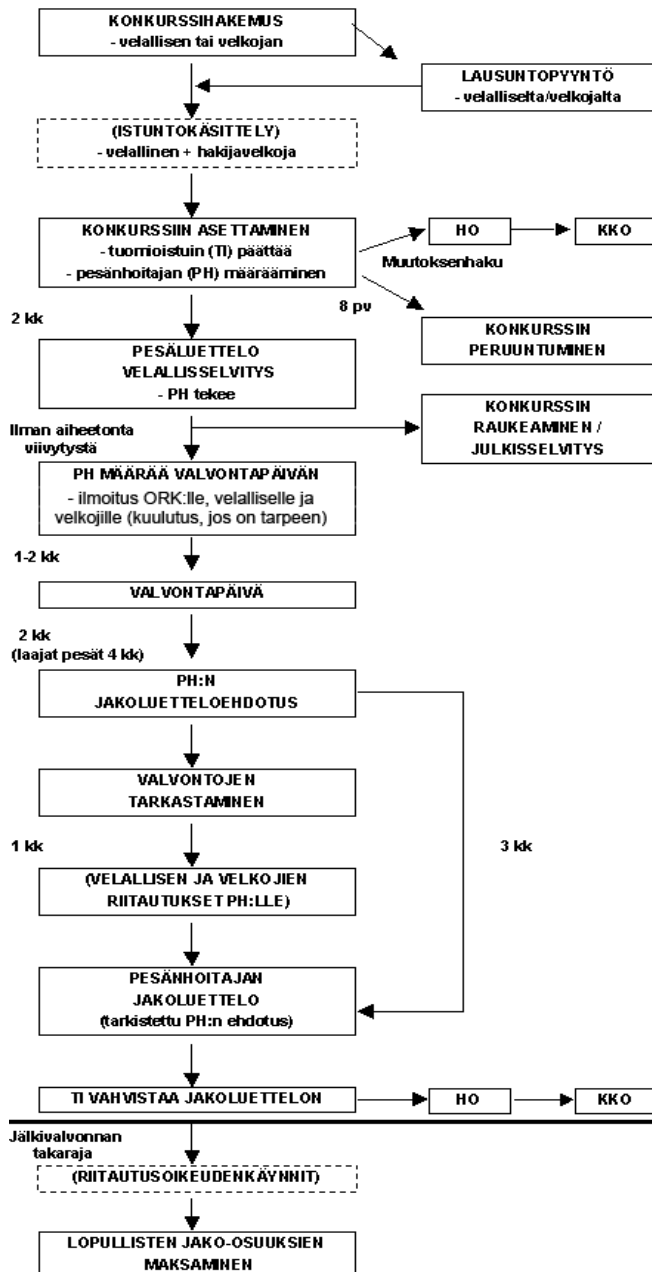
Konkurssiin asettamisesta päättää aina käräjäoikeus ja hakemus tehdään velallisen kotipaikan käräjäoikeuteen (Konkurssilaki 2004 1 luku 1§). Tuomioistuin tekee lisäksi oikeusrekisterikeskuksen (ORK) maksukyvyttömyysrekisteriin merkinnän konkurssin alkamisesta (Konkurssiasiamies 2019). Konkurssiin asettamispäätökselle voi hakea muutosta ensin hovioikeudelta (HO). Hovioikeuden päätökseen voi hakea muutosta korkeimmalta oikeudelta (KKO) mikäli korkein oikeus myöntää valitusluvan (Korkein oikeus 2017). On kuitenkin huomioitava, että pesän haltuunotto on aloitettava, vaikka muutosta olisikin haettu (Konkurssiasiamies 2019).

Konkurssin tarkoituksena on yrityksen omaisuuden muuttaminen rahaksi, jolla konkurssisaatavat voidaan maksaa. Kun konkurssi alkaa, velallinen menettää määräysvallan omaisuuteen. Tuomioistuin määrää pesänhoitajan hoitamaan konkurssipesän omaisuutta ja hallintoa. Pesänhoitaja ottaa haltuun omaisuuden tarkoituksenaan selvittää velat. (Konkurssiasiamies 2019.)

Pesänhoitaja määrää päivän mihin mennessä velkojien on ilmoitettava saatavansa. Jos velkojat eivät ilmoita saataviaan määrättyyn päivään mennessä, oikeus jako-osuuteen raukeaa. Mikäli yrityksen varat eivät riitä korvaamaan velkoja täysimääräisesti, niin varat jaetaan suhteellisesti velan suuruuden mukaan. Jos taas varat eivät riitä edes menettelystä aiheutuvien kulujen korvaamiseen, tai velkojille jaettavat jako-osuudet jäisivät velan suuruuteen nähden hyvin pieniksi, voi käräjäoikeus määrätä konkurssin raukeamaan. Mikäli konkurssi määrätään raukeamaan, on pesänhoitajan varattava ulosottoviranomaiselle mahdollisuus ulosmittata konkurssipesän omaisuus. Mikäli ulosottoviranomainen ei kohtuullisessa ajassa ulosmittaa omaisuutta on varat silloin luovutettava velallisille. (Konkurssiasiamies 2019). Mikäli konkurssi raukeaa varojen riittämättömyyden vuoksi

poistaa patentti- ja rekisterihallitus yrityksen kaupparekisteristä (Patentti- ja rekisterihallitus c.)

Konkurssimenettelyssä on monia vaiheita ja sen kesto riippuu siitä, raukeako konkurssi vai tulee konkurssimenettelystä täysimittainen. Myöskin yrityksen koolla ja velkojien määrällä on vaikutusta konkurssimenettelyn kesto. Konkurssimenettelyn pääpiirteitä on havainnollistettu kuviossa 2.

Kuvio 2. Konkurssimenettelyn kulku pääpiirteittäin (Konkurssiasiamies 2019).

2.3 Yrityskauppa

Yrityskaupalla tarkoitetaan sitä, että yritys myydään ulkopuoliselle ostajalle. Ostaja ja myyjä sopivat tällöin vastikkeesta, jonka ostaja maksaa myyjälle. Tavallisesti vastike on rahaa, mutta se voi olla myös jotakin muuta omaisuutta. (Lakari 2009, 10.) Yrityksen myyminen on tavallisin tapa järjestellä yritystoiminta uudelleen. Yrityksen myynti voidaan toteuttaa pääasiassa kahdella tavalla, joko myymällä yrityksen omistamiseen oikeuttavat osakkeet tai yhtiöosuudet tai sitten myymällä yrityksen liiketoiminta.

Vastuukysymyksistä johtuen on tavallista, että myyjä haluaa myydä yrityksen osakkeet ja ostaja haluaa ostaa vain liiketoiminnan. (Sotka 2018.) Liikkeen ja ammatin harjoittajat eivät voi myydä yhtiötä, sillä yrittäjästä erillistä yhtiötä ei ole olemassa, toiminimen myynti onkin siis aina substanssi eli liiketoimintakauppa. (Lakari 2009, 22.)

Yrityksen myyminen on yleensä myyjälle edullisin vaihtoehto. Myyntitilanteessa saadaan realisoitua käyttö- ja vaihto-omaisuus käypään hintaan. Tämän lisäksi saadaan myös korvausta yrityksen nimeen-, asiakaskuntaan-, ja sopimukseen liittyvästä arvosta, yritystä purettaessa näistä ei makseta. Voidaan siis sanoa, että tällöin yrittäjän elämäntyölle saadaan oikea arvo. (Lakari 2009, 9.)

2.3.1 Osakekauppa

Omistuskauppa tai osakeyhtiön kohdalla osakekauppa on luonteeltaan irtaimen omaisuuden kauppaa ja siihen sovelletaan kauppalakia. Osakekaupassa kaupankäynnin kohteena on yrityksen omistukseen ja hallintaan oikeuttavat arvopaperit eli osakkeet. Myyjänä osakekaupassa on yrityksen osakas, joka voi olla luonnollinen henkilö tai yritys. Tilanteesta riippuen osakekauppaa verotetaan joko elinkeinoverolain tai tuloverolain nojalla. (Immonen 2017, 83.)

Omistuskauppa kattaa kohdeyhtiön varat, velat ja vastuut sellaisenaan, ja myyjä saa yrityksestään velattoman hinnan. Ostaja puolestaan ottaa yrityskaupassa vastuulleen koko yrityksen historian ja sen tuoman painolastin, ja siksi siihen liittyy ostajan näkökulmasta paljon riskejä. (Sotka 2018.) Tämän takia ostaja yleensä suosii mieluummin liiketoiminta eli substanssikauppaa, josta kerrotaan lisää jäljempänä. Omistuskaupassa varat ja velat siis siirtyvät uudelle omistajalle, ja ne rasittavat yhtiötä kaupan jälkeenkin. Velkojen määrä vähentää ostajan silmissä kauppahintaa, sillä ostaja haluaa maksaa vain yrityksen nettovarallisuudesta. (Immonen 2018, 50.)

Jos yhtiön kaikki velat ovat yrityksen nimissä, eikä esimerkiksi yrittäjä itse ole sitoutunut velkavastuuseen yrityksensä velkoihin, ei velkojilta tarvita erillistä suostumusta yrityksen myyntiin. Myytäessä yritystä on kuitenkin kaikki velat ja vastuut luotettavasti ilmoitettava viimeisimmän tilinpäätöksen perusteella, jotta niiden todellinen määrä on ostajalle tiedossa. (Immonen 2018, 50.)

Jos kuitenkin yrittäjällä on henkilökohtaisia takauksia tai pantteja yrityksen lainoissa, on myynnin yhteydessä ostajan kanssa sovittava siitä, kuinka myyjä vapautetaan näistä velvoitteista. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että sopimuksessa määrätään ostajalle päivä, mihin mennessä hänen tulee hankkia velkoja tyydyttävät ja riittävät vakuudet kyseessä oleville lainoille. Kaupassa voidaan sopia myös suojasta, jolla myyjä voi vähentää vastuita vastaavan määrän kauppahinnasta, kunnes myyjä on vapautettu. Toinen vaihtoehto on sopia korvaussummasta, jos ostaja jättää velvollisuutensa hoitamatta. (Immonen 2018, 50.)

Tiedossa olevien velkojen lisäksi omistuskaupassa voi ilmetä kaupan jälkeisiä tuntemattomia velkoja, ja tämä on aina ostajan kannalta riski. Yhtiöllä saattaa olla sellaisia velkoja ja vastuita, joista myyjäosapuolikaan ei ole kaupantekohetkellä ollut tietoinen. Näihin ostaja voi varautua kauppatilanteessa sopimuslausekkeilla, joilla hän vaatii myyjää vakuuttamaan, ettei tällaisia velkoja ole. Mikäli tällaisia kuitenkin ilmaantuu, on ostajalla oikeus hinnan alennukseen, tai velan suuruudesta riippuen, oikeus jopa kaupan purkamiseen. Tällaisia tuntemattomia velkoja voivat olla esimerkiksi yhtiölle kaupan jälkeen lankeavat verot tai esimerkiksi myytyjen tuotteiden reklamaatio tai takuukorjaukset. (Immonen 2018, 50.)

Omistuskauppa sisältää ostajalle monenlaisia riskejä, eikä näitä kaikkia voida kaupassa rajata pois. Tämän vuoksi on tavallista, että ostaja haluaa perehtyä ostettavaan yritykseen huolellisesti käyttäen esimerkiksi ammattilaisen apua. Myyjän tulee antaa kaupassa ostajalle aina mahdollisimman laajat ja oikeat tiedot. Tämä on sekä myyjän että ostajan edun mukaista, sillä ostaja ei voi kaupan jälkeen vedota virheisiin, jotka on voitu olettaa olevan ostajan tiedossa. Ostajan velvollisuus on perehtyä ostettavaan kohteeseen, ja ostaja näin ollen vastaa huolimattomasta perehtymisestään. (Immonen 2018, 49.)

2.3.2 Liiketoimintakauppa

Liiketoimintakaupassa myyntikohteena on yrityksen liiketoiminta ja siihen liittyvää varallisuutta. Tällaista varallisuutta ovat esimerkiksi vaihto-omaisuus ja käyttöomaisuus, joita tarvitaan liiketoiminnan jatkamiseen. (Ossa 2017a, 72.)

Liiketoimintakauppa on ostajalle yleensä mieluisin vaihtoehto, sillä liiketoimintakaupassa vastuita ja velkoja voidaan rajata paremmin pois kuin omistuskaupassa. Liiketoimintakauppa sisältää näin ollen vähemmän riskejä ostajan näkökulmasta katsottuna. Liiketoimintakauppa on myös yleensä ostajalle veroedullisempi vaihtoehto, sillä ostaja pääsee tekemään hankitusta kalustosta ja liikearvosta poistoja, sen sijaan hankituista arvopapereista eli osakkeista tätä ei voi tehdä. (Liimatainen & Lähteenmaa 2020, 316.) Liiketoimintakaupassa ostaja voi myös valita vain ne osat kaupantekoon, joista hän haluaa maksaa ja näin ollen myös yleensä kaupan hinta on halvempi. (Immonen 2018, 52.)

Myyjän näkökulmasta liiketoimintakauppa on monimutkaisempi kuin omistuskauppa, sillä liiketoimintakaupassa myyjänä on yritys ja siksi verot tulevat maksettavaksi yritykselle, myös kaupasta saatavat varat jäävät yritykseen. Myyjäosapuoli joutuu siis suunnittelemaan, kuinka hän saa nostettua varat yrityksestä itselleen. (Immonen 2018, 52.)

3 Yrityksen arvon määrittäminen ja myyntiprosessi

Mikäli yrityksestä luopuminen päädytään toteuttamaan yrityskauppana, on yritykselle määritettävä arvo, jonka pohjalta voidaan asettaa yritykselle myyntihinta. On huomiotava, että ostajalla voi olla täysin erilainen käsitys yrityksen arvosta kuin myyjällä. Lopullinen kauppahinta voikin olla joko suurempi tai pienempi kuin yritykselle määritetty arvo. (Rantanen 2012, 59.)

Yrityksen myyminen on pitkä prosessi, joka kannattaa suunnitella huolella ja siinä kannattaa käyttää asiantuntijoita apuna. Kun yritykselle on määritetty arvo, on yritykselle löydettävä vielä ostaja. Myyntiprosessi muotoutuu monien tekijöiden summana. Prosessiin vaikuttaa se halutaanko yritys pitää julkisesti myynnissä vai toteuttaa salassa. Myöskin ostajaehdokkaitten määrä ja kilpailu vaikuttavat myyntiprosessiin.

3.1 Yrityksen arvon määrittäminen

Yrityksen arvon määrittäminen on vaikeaa, varsinkin kun puhutaan listaamattomista yrityksistä. Pörssilistattujen yritysten hinnan määrittelee markkinat, mutta yksityisillä yhtiöillä tällaisia markkinoita ei ole. Jokainen yritys on erilainen ja siksi myös jokaisen yrityksen arvo on yksilöllinen. (Rantanen 2012, 13.) Yrityksen arvon määrittäminen ja taloudellisen tilan selvittäminen on kuitenkin tärkeää, kun suunnitellaan yritystoiminnasta luopumista. Luotettavan arvonmäärittäminen auttaa yrityksen omistajaa tekemään päätöksen esimerkiksi luopumismuodon valinnasta.

Yrityskaupassa on aina ostajan markkinat, sillä ostajalla on yleensä paljon neuvotteluvoimaa. Ostaja voi päättää haluaako hän ostaa koko yrityksen, vai vaan sen liiketoiminnan. Ostajalla on yleensä myös muita vaihtoehtoja, hän voi esimerkiksi perustaa kokonaan uuden yrityksen. Myyjän mahdollisuutena on vain joko myydä tai olla myymättä. Todellista kilpailua yrityskaupoissa harvemmin syntyy. Vaikka ostajaehdokkaita olisikin useampia, on heillä kaikilla todennäköisesti useampi ostettava yritys vaihtoehtoina. Pienillä yrityksillä on harvemmin merkittävää markkina-asemaetua tai muuta ylivertaisuutta suhteessa muihin saman kokoluokan yrityksiin. (Rantanen 2012, 13.)

Pienten ja keskisuurten yrityksen arvo voidaan laskea käyttämällä tuottoarvoa tai substanssiarvoa tai näiden yhdistelmää, jolla esimerkiksi verottaja laskee yrityksen käyvän arvon. Tuottoarvo perustuu tulosennusteeseen eli siihen kuinka paljon yritys tuottaa lähivuosina uuden omistajan johdolla. Tulevat tuotot voidaan laskea yhteen esimerkiksi viideltä vuodelta, näin saatu vuosituottojen nykyarvo on yrityksen arvo, tuottoarvolla mitattuna. (Yrittäjät 2014.)

Mikäli yrityksen arvossa on laskettu tuotot yhteen alle kahdelta vuodelta, tarkoittaa se pääsääntöisesti, että yritys on halpa. Jos taas tuottoja lasketaan yhteen yli kuudelta vuodelta tarkoittaa se, että yritys on kallis, koska yrityskaupassa on usein ulkopuolisia rahoittajia mukana ja ostajan on maksettava yrityksen laina rahoittajille takaisin 2–6 vuodessa. (Yrittäjät 2014.)

Koska tulevia tuottoja ei voida ennustaa tarkasti niin tuottoarvon määrittelyssä voidaan käyttää esimerkiksi edellisten tilikausien nettotuottojen keskiarvoa. Saatu tulos jaetaan tuottovaatimuksella, joka määritetään saman suuruisen riskin sisältävien vaihtoehtoisten sijoituskohteiden tuoton perusteella. Osakeyhtiön osakkeen tuottovaatimuksena voidaan käyttää 15 prosenttia. (Yrittäjät 2014.)

Se, kuinka monelta vuodelta tuottoja lasketaan yhteen ja minkä suuruisia ne ovat, on arvioitava aina tapauskohtaisesti. Tähän vaikuttaa paljon yhtiön toimiala ja esimerkiksi ostajan rahoituksen ehdot. Koska ostaja ostaa tulevia kassavirtoja, ei yrityksen arvoa voida määrittellä historiatietojen perusteella, ja tulevien kassavirtojen ennustaminen onkin yksi haaste yrityksen arvon määrittämisessä. (Yrittäjät 2014.)

Kassavirta arvonmäärittäminen on lähes samanlainen kuin tuottoarvonmäärittäminen. Kassavirta arvonmäärittämisessä pyritään selvittämään yritystoiminnan tuottamat vapaat kassavirrat eli jakokelpoiset ylijäämät. Poistoja ei kassavirta arvonmäärittämisessä käsitellä kuluina, sillä ne eivät oikeasti ole kuluja, jotka vähentäisivät kassavirtaa. Kassavirta arvonmäärittämisessä ylijäämää kuvaavassa käytetään oikaistua tuottoa, esimerkiksi käyttökatetta, joka kerrotaan laina-aikaa vuosissa kuvaavalla luvulla, jonka pankin oletetaan antavan ostajalle. Tavallisesti tämä on 2–6 vuotta. (Rantanen 2012, 84.)

Substanssiarvo on yrityksen velattoman omaisuuden arvo. Substanssiarvoa voidaan siten nimittää myös yrityksen omaisuusarvoksi. Substanssiarvo määrittää tavallisesti yritykselle pohjahinnan, sillä se ei huomioi liiketoimintaan kuten asiakassuhteisiin, tietotaitoon ja brändiin liittyvää arvoa, ellei liikearvoa ole kirjattu taseeseen. Substanssiarvoa voidaan kuitenkin käyttää määrittäessä purettavan yhtiön arvoa. Substanssiarvo lasketaan päätyneen tilikauden tasearvojen perusteella käyttäen omaisuususerien käypä arvoja. Taseessa näkyvät arvot kuvaavat vain verottajan tarpeita. Esimerkiksi kaikki yrityksen kalusto ei ole loppuun kuluvaa, vaikka se verotuksessa poistetaan. Jotta tällaiset erät saadaan oikaistua käyviksi arvoiksi, vaatii se perehtymistä yritykseen ja mahdollisesti tasearvojen oikaisuja. (Rantanen 2012, 87.)

Substanssiarvoa käytetään yleensä rinnakkain jonkun toisen arvostusmenetelmän, kuten tuottoarvon kanssa. Tätä kutsutaan vertailumenetelmäksi. Tällä pyritään saamaan riittävä kuva yrityksen arvosta. Toimivan ja terveen yrityksen tuottoarvon tulisi ylittää yrityksen substanssiarvo, ja tällöin yrityksen hinta sijoittuu todennäköisesti näiden välille. Myös verottaja käyttää tätä menetelmää arvostaessaan yritystä. (Yrittäjät 2014.)

Yritys voidaan myös arvottaa käypään arvoon. Käypä arvo on varovainen arvio yhtiön arvosta. Käypä arvo lasketaan yrityksen substanssiarvon ja tuottoarvon perusteella. Verottaja käyttää yrityksen käypää arvoa määrittäessään yrityksen hintaa. Käypä arvo on kaavamainen laskumalli, joka ei huomioi tulevaisuuden kasvua tai toimintaympäristön vaikutuksia. Käypä arvo antaa kuitenkin suuntaa yrityksen arvosta. Käyvän arvon avulla

voidaan myös arvioida esimerkiksi yrityksen myynnistä koituvia veroseuraamuksia. Käyvän arvon laskemisen pohjalla käytetään substanssiarvoa, jossa yhtiön varoista vähennetään velat. Mikäli yrityksen laskettu tuottoarvo on suurempi kuin substanssiarvo, on yrityksen käypä arvo silloin tuottoarvon ja substanssiarvon keskiarvo. Jos taas substanssiarvo on suurempi tai yhtä suuri kuin tuottoarvo, katsotaan käyväksi arvoksi silloin yrityksen substanssiarvo. (Walden 2013.)

Yrityksen arvon määrittäminen on kuitenkin aina yksityiskohtainen prosessi, jossa vaaditaan tarkkaa perehtymistä sekä yritykseen että toimialaan. Toimialan vaikutus yrityksen hinnan määrittelyyn on suuri. Palvelualoilla esimerkiksi ei välttämättä ole suurta tasetta, mutta kassavirrat voivat näyttää hyviltä. Toisaalta taas jotkin alat vaativat paljon omaisuutta, jolloin taseessa saattaa olla paljonkin arvoa. (Rantanen 2012, 77.)

Tilinpäätöstietojen perusteella yrityksen arvoa ei pystytä tarkasti määrittämään. Näillä arvioilla voidaan kuitenkin laskea yritykselle mahdollista hintahaarukkaa. Tilinpäätöstiedot ovat historiatietoja, jotka eivät kerro yrityksen tulevaisuuden tuloksentekevyydestä välttämättä mitään. Tilinpäätöstietoja voidaan myös saada näyttämään positiivisemmilta tai negatiivisemmilta kuin ne ovat. (Rantanen 2012, 27.) Tämä voidaan tehdä esimerkiksi verotuksellisista syistä, tai vaikka juuri myyntiä varten. Lopullinen arvo yritykselle määräytyy aina vasta kaupan toteuduttua, ja voidaan katsoa, että toteutunut kauppahinta on yrityksen arvo.

3.2 Yrityksen myyntiprosessi

Yrityksen myynti on monivaiheinen prosessi, joka vaatii huolellista suunnittelua niin myyjältä kuin ostajaltakin. Yrityskauppa eroaa merkittävästi kulutustavaran kaupasta. Prosessi alkaa yleensä siitä, että yrityksen omistaja tekee luopumispäätöksen ja myyjän on löydettävä yritykselleen ostaja. Joskus myyntiprosessin saattaa aloittaa ostaja, joka tekee myyjälle hyvän ostotarjouksen, ja myyjä kiinnostuu myymään yrityksensä. (Lakari 2009, 16.)

Yrityskauppaan liittyy monia haasteita ja erikoisuuksia verrattuna kulutustavaroiden kauppaan. Kuten aiemmin on todettu, yrityksen hinnan määrittely on vaikeaa, sillä jokainen yritys on yksilöllinen ja siten myös markkinahintaa on vaikea määrittellä. Yrityskaupassa on otettava huomioon myös vastuukysymyksiä, velvoite- ja esineoikeudellisia ongelmia sekä mahdollisesti työoikeudellisia seikkoja. (Lakari 2009, 16.)

Yrityskaupassa on tavallista käyttää asiantuntijoita kuten lakimiestä tai tilintarkastajaa apuna. Kauppaneuvotteluissa sovitaan yrityksen hinnasta, maksuehdoista ja kaupan kohteesta. Maksuehdoissa päätetään siitä, miten ja minkälaisella aikataululla kauppahinta maksetaan, sisältääkö kauppahinta muuttuvia eriä, jotka määräytyvät esimerkiksi yrityksen seuraavien vuosien tuloksen mukaan, vai onko kauppahinta kiinteä. Neuvottelutapa riippuu ostajan ja myyjän mieltymyksistä ja siitä, kuinka yrityskauppa pannaan vireille. (Lakari 2009, 16.)

3.2.1 Suora neuvottelu

Yrityskauppa voi edetä suoran neuvottelun avulla. Tämä tapa tarkoittaa kahdenvälisiä neuvotteluita myyjän ja ostajan välillä. Suorassa neuvottelussa ei pääse muodostumaan kilpailutilannetta. Tämä voi tarkoittaa heikompaa neuvotteluasemaa myyjälle, mikä voi johtaa siihen, että myyjä joutuu tyytymään heikompiin kaupaneehtoihin tai matalampaan hintaan. (Katramo & Lauriala & Matinlauri 2011, 61.)

Suora neuvottelu valitaan tavaksi yleensä ostajan aloitteesta. Suora neuvottelu voi tulla myös kysymykseen silloin, kun useampia ostajaehdokkaita myytävälle yritykselle ei löydy tai kauppa halutaan syytä tai toisesta pitää salaisena. Myyjän kannalta on järkevää valita suora neuvottelu vain silloin, kun se hyödyttää myyjää esimerkiksi nopeuttamalla myyntiprosessia tai nostamalla kauppahintaa. Myöskin yrityskauppojen ammattilaiset kuten pääomasijoittajat yleensä suosivat suoraa neuvotteluita, kun he ostavat yrityksiä, mutta irtaantuvat yrityksestä myymällä osuutensa huutokaupassa. (Katramo ym. 2011, 61.)

Myyjälle vaikeinta suorassa neuvottelussa on valita paras ostajakandidaatti. Suorat neuvottelut vievät aikaa ja myyjän voi olla vaikea aikatauluttaa myyntiä, sillä ostajan paremman neuvotteluvoiman ansiosta myöskin aikataulussa mennään helposti ostajan ehdoilla. Jos käykin niin, että kauppoja ei synnykään, on myyjältä mennyt paljon aikaa ja prosessi alkaa alusta. Myöskin parhaan mahdollisen hinnan saaminen ilman kilpailutilannetta voi olla myyjälle haastavaa. (Katramo ym. 2011, 61.)

3.2.2 Rajoitettu huutokauppa

Toinen mahdollisuus myydä yritys on rajoitettu huutokauppa. Rajoitetussa huutokaupassa ostajien määrää rajataan. Aluksi valitaan ostajaehdokkaat, joille tarjotaan ostomahdollisuutta. Prosessin edetessä tästä ryhmästä karsitaan kuitenkin ehdokkaita pois tarjousten perusteella. (Katramo ym. 2011, 62.)

Rajoitetussa huutokaupassa syntyy selvä kilpailutilanne. Myöskin selkeä aikataulu, rakenne ja säännöt vahvistavat kilpailutilannetta, parantavat myyjän neuvotteluvoimaa ja näin mahdollistavat yrityksen myymisen parhaaseen hintaan. (Katramo ym. 2011, 62.)

Jos neuvottelut jäävätkin paikoilleen, eivätkä etenekään tietyn ostajakandidaatin kanssa, on valikoituja ostajakandidaatteja jo valmiina odottamassa ja näin neuvotteluiden pysähtyminen ei pidennä kohtuuttomasti prosessia. Rajoitettu huutokauppa onkin hyvä vaihtoehto silloin kun potentiaalisia ostajia on useita. Riskinä on kuitenkin, että joku potentiaalinen ostaja rajautuu pois karsinnoissa. (Katramo ym. 2011, 62.)

3.2.3 Avoin huutokauppa

Avoimessa huutokaupassa kaikki halukkaat hyväksytään mukaan ensimmäiselle kierrokselle. Suurella määrällä ostajaehdokkaita pyritään varmistamaan paras mahdollinen hinta. Avoimen huutokaupan etuja ovat laajat markkinat ja kilpailu. Ammattimaisia ostajia voi kuitenkin olla vaikea saada mukaan prosessiin, jonka lopputulos on epävarma. (Katramo ym. 2011, 63.)

Avoimen huutokaupan ongelmaksi voi koitua kaupan julkisuus. Koska kauppa on kaikkien tiedossa, niin sitä ei myöskään silloin pystytä piilottamaan yrityksen asiakkailta tai henkilöstöltä. Tämä voi aiheuttaa epävarmuutta ja siten sillä voi olla negatiivisia vaikutuksia yrityksen sidosryhmiin. Myöskin luottamuksellista tietoa voi päätyä kilpailijoille, ja tämä voi vahingoittaa yritystä, etenkin jos kaupat jäävätkin syntymättä. (Katramo ym. 2011, 63.)

Huutokauppaprosessit ovat muodostuneet suosituiksi etenkin noususuhdanteiden aikana, sillä tällöin markkinat ovat kuumat ja ostajia on enemmän kuin myyjiä. Huutokaupassa myös myyjä pystyy optimoimaan omat etunsa. Kilpailutilanne auttaa parhaan

mahdollisen hinnan saamisessa. Huutokaupprosessi myös pakottaa ostajan tekemään nopeampia aktiivisia päätöksiä ja antamaan oman alustavan hintansa nopeasti. (Katramo ym. 2011, 63.)

Myyjä voi huutokaupassa viedä neuvottelut pitkällekin ennen kuin hän luovuttaa määräaikaisen neuvotteluyksinoikeuden ostajalle. Vaikka neuvottelut eivät etenisikään, on huutokaupassa aina valmiita ostajaehdokkaita, joita esimerkiksi juuri suorassa neuvottelussa ei ole. (Katramo ym. 2011, 63.)

4 Verotus

Yritystä lopetettaessa yrittäjän täytyy huomioida veroseuraamukset. Maksettavia veroja voi tulla sekä yritykselle että yrityksen osakkaille. Maksettavan veron määrään ja siihen kenelle verot tulevat maksettavaksi, vaikuttaa valittu luopumistapa.

Verotus on yksi yrityskaupan osa-alue, joka kannattaa suunnitella huolellisesti etukäteen. Jo luopumistapaa valitessa kannattaa perehtyä eri luopumistapojen verovaikutuksiin, sillä verot vaikuttavat paljon myyjälle jäävään osuuteen. Huolellisella suunnittelulla ja perehtymisellä vältetään myös se, ettei luopumisen jälkeen tule maksettavaksi yllättäviä lisäveroja. (Ossa 2017b.)

4.1 Osakekauppa

Verot yrityskauppatilanteissa maksaa se, joka saa yrityskaupasta rahat eli osakekaupassa yhtiön osakas. Osakkaalle tämä on tuloverolain mukaista luovutusvoittoa, mikäli myyntihinta ylittää hankintahinnan ja luovutustappiota, mikäli myyntihinta jää hankintahintaa alhaisemmaksi. Myyntivoitosta myyjä maksaa veroa 30–34 prosenttia. Kauppahinnasta vähennetään ensin hankintameno. Tässä voidaan käyttää todellista hankintamenoa tai niin kutsuttua hankintameno-olettamaa. Käytettäväksi valitaan se, kumpi tuottaa verovelvolliselle edullisemman ratkaisun. Mikäli kaupassa käytetään todellista hankintamenoa, voi myyjä vähentää yrityksen myyntiin liittyvät kustannukset myyntihinnasta, myyntivoittoa laskettaessa. Mikäli käytetään hankintameno-olettamaa myyntikustannuksia ei voida vähentää. Luovutustappio katsotaan aina todellisen hankintahinnan mukaan eikä siihen voida soveltaa hankintameno-olettamaa. (Verohallinto 2019c.)

Hankintameno-olettama vähintään 10 vuotta omistetuissa osakkeissa on 40 prosenttia myyntihinnasta ja alle 10 vuotta omistetuissa osakkeissa 20 prosenttia. Osakkeet katsotaan hankituksi yhtiön perustamishetkestä, eli kun perustamiskirja on allekirjoitettu, mikäli myyjä on yrityksen perustaja. Jos myyjä on hankkinut yrityksen ostamalla, katsotaan osakkeet hankituksi, kun sitova kauppa on tehty. (Verohallinto 2019c.)

Myyntivoittoveroa myyjä maksaa siten, että 30 000 euroon asti veroprosentti on 30 ja 30 000 euroa ylittävistä osuudesta 34 prosenttia (Verohallinto 2019c). Tällöin kokonaisveroasteeksi saadaan yli 10 vuotta omistetuissa osakkeissa hankintameno-olettamaa käyttäen 18,0–20,4 prosenttia ja alle 10 vuotta omistetuissa osakkeissa 24,0–27,2 prosenttia. Osake- ja yhtiöosuuskaupassa ostajalle lankeaa maksettavaksi varainsiirtovero, joka on 1,6 prosenttia (Verohallinto 2020).

Jos kauppaa tehdään pienemmästä hinnasta kuin käyvästä arvosta, voi tällöin tulla myös veroseuraamuksia peitellystä osingonjaosta, lahjasta tai sen luonteisesta kaupasta. Peitellystä osingonjaosta koituvat seuraamukset tulevat kaupan molemmille osapuolille. Peitely osingonjako tarkoittaa sitä, että osakeyhtiö antaa rahanarvoista etuutta osakkaalle tai hänen omaiselleen käyvästä arvosta olennaisesti poikkeavaan hintaan tai vastikkeetta. Peitellyssä osingonjaossa käytetyn hinnan ja käyvän hinnan erotus katsotaan osakkaan ansiotuloksi. (Kukkonen & Walden 2010, 217.)

4.2 Liiketoimintakauppa

Liiketoimintakaupassa myyjänä on yritys. Tällöin myös kauppahinta jää yritykseen ja verot kohdistuvat yritykseen, sillä luovutushinta on yritykselle veronalaista tuloa (EVL 1 luku 4 ja 5 §.) Liiketoimintaa myytäessä yhtiölle syntyy verotettavaa tuloa silloin kun kauppahinta ylittää myytävien omaisuuserien verotuksessa poistamatta olevan hankintamenon. Liiketoimintakaupoissa yleensä myös osa kauppahinnasta koostuu liikearvosta. Mikäli liikearvoa ei ole aktivoitu taseeseen, kuten esimerkiksi pienillä yrityksillä harvemmin on, niin tällöin koko liikearvosta maksettu kauppahinnan osuus tulee yhtiön verotettavaksi tuloksi. (Immonen 2018, 78.) Yhtiö maksaa veroa tulostaan yhteisöverokannalla, joka on 20 prosenttia. Henkilöverotuksessa käytettyjä hankintameno-olettamia ei yritysverotuksessa sovelleta (Ossa 2017a, 77).

Myyjän näkökulmasta liiketoimintakaupan huono puoli on se, että veroa joudutaan maksamaan kahteen kertaan. Ensin yhtiö maksaa yhteisöveroa saadusta tulosta ja tämän jälkeen vielä osakkeenomistaja maksaa veroa, kun hän nostaa liiketoimintakaupassa

yhtiön saamia varoja itselleen. Varoja voidaan nostaa esimerkiksi palkkana, osinkona taikka purkamalla yhtiö. (Ossa 2017a, 77.)

4.3 Toiminimen lopettaminen

Toiminimeä lopetettaessa omaisuus voidaan joko myydä tai siirtää henkilökohtaiseen käyttöön yksityiskäyttönotolla. Mikäli omaisuutta myydään, käsitellään tämä liiketoimintakauppana. Mikäli yrittäjä taas ottaa omaisuutta omaan henkilökohtaiseen talouteensa, käsitellään tämä yksityiskäyttönottona. Myynnin tai yksityisoton vaikutukset huomioidaan viimeisen verovuoden elinkeinotoiminnan tuloksen laskennassa. (Verohallinto 2019a.)

Mikäli ammatinharjoittaja myy elinkeinotoiminnan varallisuutta osittain tai kokonaan, käsitellään tätä liiketoimintakauppana ja luovutetun omaisuuden arvona pidetään tällöin luovutushintaa. Luovutushinta on elinkeinonharjoittajalle verotettavaa elinkeinotoiminnan tuottoa ja luovutettujen varallisuuserien poistamattomat hankintamenot ovat elinkeinotoiminnassa vähennyskelpoisia kuluja, tämä on siis yrityksen viimeinen liiketapahuma. (Verohallinto 2019a.)

Yksityiskäyttönotossa omaisuudesta ennakkoon kirjatut ylisuuret poistot tuloutuvat verovuoden tuotoksi. Yksityisoton arvo on siis verotettavaa elinkeinotoiminnan tuottoa ja verotuksessa poistamattomat hankintamenot taas ovat elinkeinotoiminnassa vähennyskelpoisia kuluja. Yksityiskäyttönotossa omaisuuden mahdolliset arvonnousut eivät realisoidu, vaan siirtyvän omaisuuden enimmäisarvoksi luovutuksessa katsotaan alkuperäinen hankintameno. (Verohallinto 2019a.)

4.4 Osakeyhtiön purkaminen

Osakeyhtiön purkautuminen voi aiheuttaa veroseuraamuksia sekä purkautuvalle yhtiölle että purkautuvan yhtiön osakkaille. Osakeyhtiön kannalta jako-osan luovutus osakkaille on omaisuuden myyntiin rinnastettava toimenpide. Yhtiö luovuttaa omaisuuden osakkaille ja tämä johtaa yhtiön varallisuuden arvon muutosten realisoitumiseen. Yhtiön purkautumisessa kaikki sen omaisuuserät arvostetaan niiden käypään arvoon, josta vähennetään verotuksessa poistamattomat hankintamenot. Arvon nousut ja ennakkoon tehdyt kulukirjaukset realisoituvat siis tällöin yrityksen purkuvuoden verotettavaksi tuloksi ja tästä voi syntyä joko luovutusvoitto tai -tappio. (Verohallinto 2017.)

Yhtiön purkamisesta aiheutuvat kustannukset ovat yhtiön tulosta vähennyskelpoisia menoja siltä osin, kun niiden voidaan katsoa johtuvan yhtiön tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä, eikä niiden voida katsoa olevan osakkaiden menoja. Tällaisena voidaan pitää esimerkiksi selvitysmiehelle maksettavaa palkkiota. (Verohallinto 2017.)

Purkautuvan yhtiön osakkaan näkökulmasta purkautumisessa on kyse vaihtoon verrattavasta luovutuksesta. Osakas vaihtaa purkautuvan omistamansa yhtiön osakkeet yhtiöstä luovutettavaan jako-osaan. Yhtiön osakkaalle voi hankintahinnasta riippuen syntyä joko luovutusvoittoa tai -tappiota. Osakkaan verotuksessa sovelletaan tuloverolain ja elinkeinoverolain luovutusvoittoa ja -tappiota koskevia säännöksiä. (Verohallinto 2017.)

Mikäli yhtiön osakas on luonnollinen henkilö, on luovutusvoitto veronalaista pääomatuloa. Luovutusvoittoa syntyy, mikäli saadun jako-osan käypä arvo on suurempi kuin hankintameno. Luovutusvoittoa laskettaessa voidaan käyttää joko todellista hankintamenoa tai hankintameno-olettamaa, mikäli tämä on todellista hankintamenoa suurempi. Jos osakkeet on omistettu alle 10 vuotta, on hankintameno-olettama tällöin 20 prosenttia luovutusvoitosta. Jos omistusaika on vähintään 10 vuotta, on hankintameno-olettama tällöin 40 prosenttia luovutusvoitosta. (Verohallinto 2019c.)

Mikäli jako-osa jää hankintamenoa pienemmäksi, syntyy osakkaalle luovutustappiota. Omaisuuden luovutuksesta syntyneen tappion voi vähentää omaisuuden luovutuksesta saadusta voitosta verovuonna ja viitenä sitä seuraavana vuotena. Omaisuuden luovutuksesta vähentämättä jäänyt luovutustappio voidaan vähentää puhtaasta pääomatulosta ennen muita vähennyksiä. Omaisuuden luovutuksesta syntynyttä tappiota ei oteta huomioon pääomatulojen alijäämää vahvistettaessa. (Tuloverolaki 2 luku 50 §.) Tämä tarkoittaa siis sitä, että mikäli luovutustappioita on enemmän kuin pääomatuloja, oikeutta alijäämähyvitykseen ei synny, ja tappioita ei voi vähentää ansiotuloverotuksessa.

Kun osakeyhtiön toiminta on päätetty lopettaa purkamalla, kannattaa toiminnan alas ajamisen jälkeen suunnitella ja laskea kannattaako yritys purkaa heti vai kannattaisiko toimimaton yritys pitää muutamia vuosia olemassa. Tällöin yritys voisi vielä jakaa vuosittain osinkoa. (Lakari 2009, 107.)

Purkuvoitosta osakas joutuu maksamaan veroa 30–34 prosenttia. Mikäli osakkeet on omistettu yli kymmenen vuotta, voidaan purkuvoittoa laskettaessa käyttää 40 prosentin

hankintameno-olettamaa. Tällöin jako-osasta maksettavan veron määrä on 18–20,4 prosenttia. Luonnollisen henkilön listaamattomasta yhtiöstä saamasta osingosta 75 prosenttia on verovapaata tuloa ja 25 prosenttia veronalaista pääomatuloa aina 150 000 euroon asti, mikäli tämä ei ylitä osakkeen matemaattiselle arvolle laskettua kahdeksan prosentin tuottoa. (Tuloverolaki 2 luku 33b §.)

Tämän verovapaan osuuden vuoksi voi olla kannattavaa pitää yritys olemassa ennen sen lopullista purkamista. Tässä täytyy kuitenkin ottaa huomioon se että, vaikka toiminta on lopetettu, on yritys silti olemassa ja on siksi myös kirjanpitovelvollinen. Yhtiön täytyy pitää myös vuosittain yhtiökokous. Nämä velvollisuudet lakkaavat vasta kun yhtiö on purettu osakeyhtiölaissa määrätyn selvitysmenettelyn kautta. (Lakari 2009, 108.)

5 Case

Opinnäytetyöni tarkoitus oli selvittää toimeksiantajayrittäjälle vaihtoehtoisia tapoja luopua yritystoiminnasta. Tässä osiossa lasken yrityksen viimeisimpien tilikausien lukujen perusteella yritykselle mahdollista myyntihintaa, sekä havainnollistan eri luopumistapojen veroseuraamuksia.

Tässä tapauksessa yrittäjän vaihtoehdot luopua osakeyhtiöstä ovat yrityksen myynti joko osakekauppana tai liiketoimintakauppana, tai purkaa osakeyhtiö selvitystilamenettelyllä. Toiminimellä ei ole liiketoimintaan liittyvää omaisuutta, joten tällöin toiminimen liiketoimintaa ei voida myydä ja ainoaksi keinoksi jääkin toiminimen lopettaminen.

5.1 Osakeyhtiön hinta

Kuten aiemmin aikaisemmin on kirjoitettu, on yrityksen hinnan määrittäminen vaikeaa ja yrityksen todellisen hinnan saa tietää vasta, kun kauppa on syntynyt. Tällöin toteutunutta kauppahintaa voidaan pitää yrityksen arvona.

Kuten aiemmin todettiin substanssiarvo määrittää yleensä yrityksen hinnalle pohjan. Substanssiarvo lasketaan vähentämällä yrityksen varoista yrityksen velat. Case yrityksen päättyneen kauden taseen loppusumma on 52 584 euroa ja sen velat päättyneellä tilikaudella olivat 11 750 euroa. Tällöin yrityksen substanssiarvoksi saadaan 40 834 euroa. Substanssiarvo on laskettu tasearvojen perusteella. Yrityksen varat ja velat on eritelty taulukossa 1.

Taulukko 1. Yrityksen varat ja velat.

Koneet ja kalusto	335,70 €	Osakepääoma	4 000 €
Sijoitukset	15 000 €	Muu oma pääoma	28 297,46 €
Vaihto-omaisuus	5 025,35 €	Tilikauden voitto	8 536,13 €
Saamiset	3 153,04 €	Vieras pääoma	11 750,64 €
Rahat ja pankkisaamiset	29 070,14 €		
Vastaavaa	52 584,23 €	Vastattavaa	52 584,23 €

Yrityksen kolmen viimeisimmän tilikauden tulokset olivat 8 536 euroa 7 055 euroa ja 16 160 euroa. Näiden keskiarvoksi saadaan 10 584 euroa (kuvio 3). Kun saatu summa jaetaan verottajan käyttämällä tuottovaatimuksella, joka on 15 prosenttia, saadaan tuottoarvoksi 70 560 euroa (kuvio 4). Kun tuottoarvo on suurempi kuin substanssiarvo, on käypä arvo silloin näiden keskiarvo. Käyväksi arvoksi saadaan siis 55 697 euroa (kuvio 5).

$$\text{Tilikauden tulosten keskiarvo: } \frac{8\,536\text{ €} + 7\,055\text{ €} + 16\,160\text{ €}}{3} = 10\,584\text{ €}$$

Kuvio 3. Tilikauden tulosten keskiarvo.

$$\text{Tuottoarvo: } \frac{10\,584\text{ €}}{15\%} = 70\,560\text{ €}$$

Kuvio 4. Tuottoarvo.

$$\text{Käypä arvo: } \frac{40\,834\text{ €} + 70\,560\text{ €}}{2} = 55\,697\text{ €}$$

Kuvio 5. Käypä arvo.

Palvelualoilla voi joissakin tapauksissa olla perusteltua painottaa tuottoarvoa, sillä aineeton osaamiseen ja ammattitaitoon liittyvä arvo ei näy taseessa. Tuottoarvo voi antaa tällaisissa tapauksissa luotettavamman kuvan. (Walden 2013.) Jos kuitenkin yrityksen tulos perustuu pääosin yrityksestä pois jäävän yrittäjän ammattitaitoon ja hänen tekemään tulokseen voi olla syytä painottaa substanssiarvoa. (Sotka 2018.)

Case-yrityksen toiminta on pitkälti omistajan ammattitaitoon ja työpanokseen perustuvaa. Kun yritys myydään ja yrittäjä jää pois, ei myöskään tuottoarvolle ole enää perustetta. Kuitenkin yrityksellä on myös asiakaskuntaan, toimitiloihin ja yrityksen nimeen liittyvää arvoa, joka ei näy yrityksen taseessa. Toisaalta myöskin asiakkaat voivat olla sitoutuneita juuri yrittäjään eikä niinkään yhtiöön, joten ei ole varmaa, että yrityksen asiakaskunta säilyisi omistajanvaihdoksen jälkeen samana. Tämän vuoksi yrityksen hinta sijoittuu todennäköisesti johonkin substanssiarvon ja käyvän arvon välille.

5.2 Osakekauppa

Seuraavissa laskelmissa oletetaan, että yritys myytäisiin osakekauppana sen käyvästä arvosta eli noin 55 000 eurolla. Koska myyjä on omistanut osakkeet yli 10 vuotta, on osakkeiden hankintameno-olettama tällöin 40 prosenttia myyntihinnasta. 55 tuhannesta eurosta hankintameno-olettama olisi 22 000 euroa. Tällöin yrityksen luovutusvoitoksi jäisi 33 000 euroa, josta yrittäjä joutuisi maksamaan 30 tuhanteen euroon asti myyntivoittoveroa 30 prosenttia, joka tekisi 9000 euroa. Ylittävästä osuudesta veroa menee 34 prosenttia, joka tekee 3000 eurosta 1020 euroa. Yrittäjälle tulisi maksettavaksi tällöin yhteensä 10 020 euroa luovutusvoittoveroa ja käteen yrittäjälle jäisi 44 980 euroa. Laskelmat on havainnollistettu taulukossa 2.

Taulukko 2. Luovutusvoittovero hankintameno-olettamaa käyttäen.

Myyntihinta	55 000 €
Hankintameno-olettama 40 %	22 000 €
Luovutusvoitto	33 000 €
Vero 30 tuhanteen asti 30 %	9 000 €
Vero 30 tuhatta ylittävältä osalta 34 %	1 020 €
Vero yhteensä	10 020 €

Osakekauppa on myyjän näkökulmasta hyvä, sillä tällöin yrittäjä saa kauppahinnan itselleen eikä yrittäjään tarvitse miettiä miten hän saa rahansa pois yrityksestä. Tällöin myöskään yritystä ei jää kaupan jälkeen purettavaksi vaan yritys siirtyy kokonaisuudessaan uudelle omistajalle. Mikäli yritys myydään osakekauppana, ei myyjälle synny myöskään kaksinkertaista verotusta.

5.3 Liiketoimintakauppa

Kuten aiemmin todettiin, liiketoimintakaupassa myyjänä on yritys ja veroseuraamukset kohdistuvat yritykselle. Yritykselle tuloutuu maksettavaksi veroa yhteisöverokannalla, joka on 20 prosenttia, siltä osin, kun myytävän omaisuuden arvo ylittää verotuksessa poistamattoman hankintamenon. Tästä saatava tulo jää yritykseen ja tämän jälkeen yrittäjä joutuu purkamaan yrityksen tai nostamaan rahoja palkkana tai osinkoina saadakseen rahat yrityksen tililtä itselleen. Tästä koituu yrittäjälle kaksinkertaisia veroseuraamuksia. Ostaja myöskään ei ole välttämättä kiinnostunut kaikesta yrityksen substansseista, joten voi olla, että purkautuvaan yritykseen jää vielä varoja, joita ei ole saatu myytyä.

Case-yrityksellä ei ole taseessa paljoa koneita, kalustoa tai vaihto-omaisuutta, jotka voitaisi myydä liiketoimintakauppana. Sen sijaan yritykselle on kertynyt tilille paljon rahaa, mikä ei myöskään ole liiketoimintakaupassa ostajaa kiinnostava substanssi. Tämän vuoksi yrityksen myyminen liiketoimintakauppana ei ehkä ole tarkoituksenmukaista, eikä myöskään kannattavaa.

5.4 Osakeyhtiön purkaminen

Yrityksen purkaminen on pitkä prosessi, joka kestää vähintään 5 kuukautta. Prosessissa muunnetaan yrityksen omaisuus rahaksi, maksetaan yrityksen velat ja ylijäävä osuus jaetaan osakkaille jako-osana. Purkamisessa saatavaan jako-osaan sovelletaan samoja luovutusvoitto ja -tappio säännöksiä kuin osakekaupassa osakkeiden myyntiin. Purkamisessa voi kuitenkin tulla myös yritykselle veroseuraamuksia, jos omaisuuden luovutushinta ylittää poistamattoman menojäännöksen. Tämä osuus verotetaan yhteisöverokannalla, joka on 20 prosenttia.

Osakeyhtiön purkamisesta koituu myös muita kustannuksia. Kustannuksia syntyy selvitystilan alkamisen ilmoittamisesta kaupparekisteriin ja julkisen haasteen hakemisesta patentti- ja rekisterihallitukselta. Purkaminen on tehtävä myös tarkasti osakeyhtiölain määräämällä tavalla, joten lisäkustannuksia voi koitua esimerkiksi selvitysmiehelle maksetuista palkkioista. Nämä kulut pienentävät yrittäjän saamaa jako-osaa, vaikka ne ovatkin purkautuvan yrityksen verotuksessa vähennyskelpoisia kuluja.

Case-yrityksellä on taseessaan vierasta pääomaa eli lainoja ja muita velkoja 11 750,64 euroa ja rahavaroja 29 070,14 euroa. Rahavarat riittävät siis kattamaan sekä yrityksen velat että yrityksen purkamisesta aiheutuvat kustannukset. Tällaisessa tilanteessa ei siis ole välttämätöntä realisoida yrityksen omaisuutta velkojen maksua varten. Tällöin jako-osana voidaan luovuttaa kaikkien osakkaiden suostumuksella sekä rahaa että omaisuutta käypään arvoon arvostettuna. Mikäli kuitenkin jako-osa halutaan rahana eikä omaisuutena, on omaisuus realisoitava.

Koneet ja kalusto tilin kirjanpitoarvo on 335,70 euroa ja vaihto-omaisuuden arvo on 5025,35 euroa. Näiden lisäksi yrityksellä on sijoituslaina, minkä kirjanpitoarvo on 15 000 euroa. Mikäli näiden käypä arvo ylittää taseeseen merkityn kirjanpitoarvon, tuloutuu tällöin yritykselle erotuksen verran verotettavaa tuloa, joka verotetaan 20 prosentin yhteisöverokannalla. Mikäli jonkin omaisuuslajin käypä arvo taas alittaa taseeseen merkityn kirjanpitoarvon, saa tämän tappion vähentää purkautuvan yrityksen verotuksessa.

Koska yrityksen tase kuvaa verottajan tarpeita, voi esimerkiksi koneiden ja laitteiden kohdalla käypä arvo poiketa huomattavasti taseeseen merkitystä kirjanpitoarvosta. Sijoitusten kohdalla taseessa näkyy sijoituksen hankintahinta, sillä arvonmuutokset realisoituvat vasta sijoituksia myytäessä. Tämän vuoksi myös sijoitusten käypä arvo voi erota tasearvosta.

Case-yrityksen koneiden ja kaluston käypä arvo on vertailuarvioiden mukaan 5000 euroa, sijoituslainan käypä arvo on 17 000 euroa ja varaston 5000 euroa. Kirjanpitoarvojen yhteenlasketuksi summaksi saadaan 20 361,05 euroa ja käypien arvojen yhteissummaksi 27 000 euroa. Käypien arvojen ja poistamattomien hankintamenojen erotukseksi saadaan tällöin 6 638,95 euroa. Tästä summasta yritys maksaa 20 prosentin verokannalla veroa, joka tekee 1 327,79 euroa.

Yrittäjän saama jako-osa koostuisi tässä tilanteessa seuraavasti; rahat ja saamiset 32 223,18 euroa, myyty varasto 5000 euroa, sijoituslaina 17 000 euroa ja koneet ja kalusto 5000 euroa. Yhteensä 59 223,18 euroa. Tästä summasta vähennetään yrityksen velat ja lainat 11 750,64, jolloin jako-osaksi jää 47 472,54 euroa. Tästä vähennetään vielä purkamisesta aiheutunut vero 1 327,79 euroa, jolloin jako-osaksi jää 46 144,75 euroa.

Jako-osan saaja joutuu maksamaan vielä veroa jako-osastaan. Koska tässä tapauksessa osakkeet on omistettu yli 10 vuotta, voidaan hankintameno-olettamana käyttää 40 prosenttia, mikä tekee hankintamenoiksi 18 457,9 euroa. Verotettavaksi purkuvoitoksi jää siis 27 686,85 euroa. Purkuvoittoa verotetaan 30 000 euroon asti 30 prosentin verokannalla. Tällöin vero on 8 306,06 euroa ja yrittäjälle jää käteen 37 838,7 euroa. Laskelmissa on otettu huomioon vain verotuksesta johtuvat kustannukset eikä muita purkamiseen liittyviä kustannuksia, joten todellisuudessa jako-osa jäisi vielä hieman pienemmäksi.

5.5 Toiminimi

Koska yrittäjän toiminimellä ei ole omistuksessaan juurikaan liiketoimintaan liittyvää varallisuutta, kuten vaihto-omaisuutta, koneita tai laitteita tai omaa asiakaskuntaa, niin toiminimen liiketoimintaa ei voida myydä. Yrittäjän ainut mahdollisuus lopettaa toiminimi on siis tehdä se lopettamalla toiminimi maksuttomalla Y6 ilmoituksella. Toiminimellä ei ole myöskään velkaa eikä muitakaan vastuita, joten toiminimen lopettaminen on tässä tilanteessa helppoa ja maksutonta.

6 Päätäntö

Yrityksestä luopuminen on yrittäjälle suuri päätös, jonka valmistelu saattaa kestää useitakin vuosia. Luopumiseen liittyy yrittäjän näkökulmasta monia pohdittavia asioita, kuten

luopumisajankohta, luopumistapa ja yrityksen hinta. Yrityksestä luopuminen voi olla yrittäjälle myös henkisesti raskas prosessi, onhan kyseessä hänen elämäntyönsä.

Luopumusmuodon valintaan vaikuttavat monet tekijät, mikäli yritykselle ei omasta perheestä tai lähipiiristä löydy jatkajaa, on yritys mahdollista myydä ulkopuoliselle, joko liiketoiminta- tai osakekauppana. Mikäli yritykselle ei löydy myöskään ostajaa, jää ainoaksi keinoksi yrityksen purkaminen. Jos yritys taas on ajautunut taloudellisesti heikkoon tilanteeseen ja sillä on enemmän velkoja kuin varoja, tapahtuu yrityksen lopettaminen konkurssimenettelyn kautta.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa tietopaketti toimeksiantajalle luopumistavan valinnan tueksi. Työn tavoitteena oli selvittää, mitä eri vaihtoehtoja osakeyhtiön ja toiminteen lopettamiselle on, ja miten näiden lopettaminen eroaa toisistaan. Lisäksi selvitin miten liiketoimintakauppa, osakekauppa ja yrityksen purkaminen eroavat toisistaan prosessina ja juridisesta näkökulmasta. Tämän lisäksi tutkin työssäni, minkälaisia vaikutuksia luopumistavan valinnalla on yritystoiminnasta luopujan verotukseen. Käsittelin opinnäytetyössäni myös yrityksen hinnoittelua pienen yrityksen näkökulmasta.

6.1 Johtopäätökset

Työn case osiossa laskin case-yrityksen viimeisimpien tilinpäätöksien luvuilla eri luopumistavoista koituvia veroseuraamuksia. Laskelmien tuloksena voidaan todeta, että yrityksen myyminen osakekauppana on yrittäjälle verotuksellisesti edullisin tapa luopua yrityksestä. Osakekauppa on yrittäjälle myös helpoin tapa luopua yrityksestä, sillä osakekaupassa yrittäjä pääsee kerralla eroon koko yrityksestä velkoineen ja vastuineen. Osakekaupassa yrittäjä saa myös yrityksen myynnistä syntyvät varat suoraan itselleen.

Liiketoimintakaupassa yritys jäisi vielä olemaan, ja myöskin kaupassa syntyneet varat jäisivät vielä yritykseen. Tällöin olisi vielä suunniteltava, miten rahat saadaan yrityksestä itselle, josta koituukin kahdenkertaista verotusta. Case-yrityksellä ei myöskään ole taseessa paljoa koneita, kalustoa tai vaihto-omaisuutta, jota ostaja todennäköisesti olisi kiinnostunut ostamaan. Yrityksellä sen sijaan on paljon rahaa tilillä sekä sijoituslaina. Ostaja tuskin on kuitenkaan kiinnostunut ostamaan rahaa tai sijoituslainaa itsessään.

Selvitystilamenettely on taas aikaa vievä prosessi ja se on tehtävä tarkoin osakeyhtiölain määräämällä tavalla. Siihen liittyy myös selvityksestä aiheutuvia lisäkustannuksia, jotka syövät yrittäjälle käteen jäävää osuutta. Selvitystilamenettely tulee kuitenkin kysymykseen silloin, mikäli yritykselle ei löydy ostajaa.

6.2 Työn arviointi

Työn pääasiallisina lähteinä käytin verohallinnon syventäviä vero-ohjeita, aihepiirin lainsäädäntöä kuten tuloverolakia ja elinkeinoverolakia, sekä aihepiiriin liittyvää ammattikirjallisuutta sekä artikkeleita. Ammattikirjallisuudesta osa oli vanhempia painoksia ja lainsäädäntö on muuttunut niiden jälkeen. Vaikka teokset eivät tältä osin olleet ajantasaisia, niin pääperiaatteet ovat säilyneet ennallaan. Päivitin teoksissa olleet vanhentuneet tiedot nykylainsäädäntöä vastaaviksi.

Opinnäytetyön tarkoitus oli tuoda esille eri lopettamisvaihtoehdot ja niihin liittyvät vero-seuraamukset. Opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi valikoitui laadullinen tutkimus. Tutkimus perustuu aihepiirin kirjallisuuteen lakeihin ja verottajan ohjeisiin, joten tämä parantaa tutkimuksen luotettavuutta. Yrityksen lopullinen hinta määräytyy kuitenkin vasta, kun yrityskaupat on lyöty lukkoon, joten tämä osa tutkimuksesta perustuu laskettuihin arvioihin. Vaikka yrityksen hinta olisikin eri kuin opinnäytetyön laskelmissa, on tulos silti sama. Yrityksen myynti on edullisin vaihtoehto luopua yrityksestä. Hinnan muuttuessa kuitenkin verojen määrä muuttuu tilanteesta riippuen joko suuremmaksi tai pienemmäksi.

Aiheesta on tehty useampia opinnäytetöitä. Jokainen yritys on kuitenkin yksilöllinen, eikä yhden yrityksen luvuilla lasketuista tuloksista ei voida vetää suoria johtopäätöksiä muihin yrityksiin. Tämän vuoksi tästä aiheesta voi olla tarpeellista tehdä myös jatkossa tutkimuksia.

Lähteet

Eskola, Hanna 2019. Uusien yritysten määrä nousi suurimmaksi viiteen vuoteen. Päivitetty 10.01.2019. <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/uusien-yritysten-maara-nousi-suurimmaksi-viiteen-vuoteen/2be6b112-cd6a-4cfe-a4c9-55885a8afc59>. Luettu 02.06.2019.

Heinonen, Jarna & Aaltonen, Satu & Hietala, Harri 2008. Yrityksen lopettamiseenkin on kannustettava. <https://www.yrittajat.fi/suomen-yrittajat/suomen-yrittajien-tutkimukset/kuka-lopettaa-yritystoiminnan-318739>. Luettu 02.06.2019.

Immonen, Raimo 2018. Yritysjärjestelyt 7., uudistettu painos. Alma talent, Helsinki. Alma talent verkkokirjahylly. [https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.ezproxy.metropolia.fi/teos/EAlBEXDTEB#kohta:\(\(20\)Yritysj\(\(e4\)rjestelyt](https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.ezproxy.metropolia.fi/teos/EAlBEXDTEB#kohta:((20)Yritysj((e4)rjestelyt). Luettu 28.08.2019

Kananen, Jorma 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas: näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Jyväskylä.

Katramo, Mikko & Lauriala, Jari & Matinlauri, Ismo & Niemelä, Jaakko & Svennas, Karin & Wilkman, Nina 2011. Yrityskauppa. 2. painos. Alma talent, Helsinki. Alma talent verkkokirjahylly. <https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.ezproxy.metropolia.fi/teos/HAB-BIXGTFF#kohta:3>. Luettu 30.06.2019.

Kirjanpitolaki 31.12.1997/1336. Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971336#L1P5>. Luettu 07.10.2019.

Konkurssiasiamies 2019. Konkurssimenettely. Päivitetty 19.08.2019. <https://www.konkurssiasiamies.fi/fi/index/konkurssimenettely.html>. Luettu 15.09.2019.

Konkurssilaki 20.02.2004/120. Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040120>. Luettu 15.09.2019.

Korkein oikeus 2017. Tehtävät. Päivitetty 03.08.2017. <https://korkeinoikeus.fi/fi/index/korkeinoikeus/tehtavat.html>. Luettu 03.03.2020.

Kukkonen, Matti & Walden, Risto 2010. PK-yrityksen verosuunnittelu. 2. painos. Alma talent verkkokirjahylly. <https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.ezproxy.metropolia.fi/teos/DABBXXBTAFHFD#/kohta:5/piste:b791>. Luettu 30.06.2019.

Lakari, Torsti 2009. Yritystoiminnan lopettaminen ja sukupolvenvaihdos. Verotieto Oy, Helsinki.

Laki elinkeinotulon verottamisesta. 24.06.1968/360. Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1968/19680360>. Luettu 20.08.2019.

Liimatainen, Antti & Lähteenmaa, Lauri 2020. Kasvuun yritysostolla Onnistu yrityskaupassa. Alma talent, Helsinki. Alma talent verkkokirjahylly. [https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.ezproxy.metropolia.fi/teos/HAIBIXDTEB#kohta:Kasvuun\(\(20\)yritysostolla/piste:tKs](https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.ezproxy.metropolia.fi/teos/HAIBIXDTEB#kohta:Kasvuun((20)yritysostolla/piste:tKs). Luettu 20.02.2020.

Osakeyhtiölaki 21.07.2006/624. Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060624>. Luettu 29.08.2019.

Ossa, Jaakko 2017a. Taloushallinnon verolait. 2., uud. painos. Alma talent, Helsinki. Alma talent verkkokirjahylly. [https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.ezproxy.metropolia.fi/teos/HADBBXDTEB#kohta:TALOUSHALLINNON\(\(20\)verolait\(\(20\)/piste:b4](https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.ezproxy.metropolia.fi/teos/HADBBXDTEB#kohta:TALOUSHALLINNON((20)verolait((20)/piste:b4). Luettu 20.08.2019.

Ossa, Jaakko 2017b. Yrityksestä luopuminen ja sen ennakointi. Päivitetty 18.10.2017. <https://tilisanomat.fi/yritysjuridiikka/yrityksesta-luopuminen-ja-sen-ennakointi>. Luettu 15.08.2019.

Patentti- ja rekisterihallitus a. Yrityskiinnitysten kuolettaminen. Päivitetty 15.05.2019. <https://www.prh.fi/fi/yrityskiinnitykset/kuolettaminen.html>. Luettu 15.07.2019.

Patentti- ja rekisterihallitus b. Tietoa osakeyhtiön konkurssista kaupparekisterin näkökulmasta. Päivitetty 05.02.2020. Luettu 08.08.2019.

Rantanen, Juha 2012. Arvon määrittäminen yrityskaupassa. Suomen yrittäjien Sypoint Oy, Helsinki.

Reinikainen, Pauli 2019. Miten puran osakeyhtiön? Päivitetty 8.4.2019. <https://www.yrittajat.fi/uutiset/606231-miten-puran-osakeyhtion-lue-asiantuntijan-neuvot-purkamiseen#1077ddac>. Luettu 5.12.2019.

Sotka, Jari 2010. Osakeyhtiön purkamisesta ja sen verotuksesta. <https://www.jari-sotka.fi/category/kirjoituksia/#osakeyhtion-purkamisesta-ja-sen-verotuksesta-8/2010/167>. Luettu 02.06.2019.

Sotka, Jari 2018. Yrityksen arvonmäärityksestä. Päivitetty 21.09.2018. <https://www.almgren-sankamo.fi/blog/yrityksen-arvonmaarityksesta>. Luettu 25.09.2019.

Sutela, Hanna & Pämänen, Anna 2018. Yrittäjät Suomessa 2017 Päivitetty http://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluetteloytym_201700_2018_21465_net.pdf. Luettu 10.01.2019.

Tuloverolaki 30.12.1992/1535. Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19921535>. Luettu 15.08.2019.

Varamäki, Elina & Joensuu-Salo, Sanna & Viljamaa, Anmari & Tall, Juha & Katajavirta, Marja 2018. Valtakunnallinen omistajanvaihdosbarometri 2018. https://www.yrittajat.fi/sites/default/files/omistajanvaihdosbarometri_2018.pdf. Luettu 10.01.2020.

Verohallinto 2017. Osakeyhtiön purkautuminen verotuksessa. Päivitetty 11.08.2017. <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/60312/osakeyhti%C3%B6n-purkautuminen-verotuksessa/>. Luettu 28.08.2019.

Verohallinto 2019a. Liikkeen- ja ammatinharjoittaja: Elinkeino toiminnan varat ja velat toiminnan lopettamisen yhteydessä. Päivitetty 2.2.2019. <https://www.vero.fi/yritykset-ja>

yhteisot/perustaminen-ja-muutokset/toiminnan_lopettaminen/tuloverotus/elinkeinotoiminnan_varat_ ja_velat_toimi/. Luettu 02.02.2020.

Verohallinto 2019b. Toiminnan lopettaminen — yritykset ja yhteisöt. Päivitetty https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/perustaminen-ja-muutokset/toiminnan_lopettaminen/. Luettu 13.02.2020.

Verohallinto 2019c. Arvopaperien luovutusten verotus. Päivitetty <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48262/arvopaperien-luovutusten-verotus2/#4.2-hankintameno>. Luettu 13.02.2020.

Verohallinto 2020. Varainsiirtovero. Päivitetty <https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/asuminen/varainsiirtovero/>. Luettu 15.02.2020.

Walden, Risto 2013. PK-yrityksen arvon määrittäminen. <https://tilisanomat.fi/verotus/pk-yrityksen-arvonmaaritys>. Luettu 28.08.2019.

Yrittäjät 2014. Arvon määrittäminen. Päivitetty 11.03.2014. <https://www.yrittajat.fi/yrittajan-abc/omistajan-ja-sukupolvenvaihdos/arvonmaaritys-316987>. Luettu 15.09.2019.

Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä. Muutos- ja lopettamisilmoituksen täyttöohje. <https://www.ytj.fi/stc/ytjliitteet/y6opas.pdf>. Luettu 20.02.2020.

